

Sobre el Comitè Consultiu de Bioètica de Catalunya. Una nova etapa

Deu anys després de la constitució formal de la Comissió assessora de Bioètica,- ordre de 20 de setembre de 1995- el govern de la Generalitat de Catalunya ha volgut donar un nou impuls a la bioètica constituint mitjançant el decret 166/2005 el Comitè Consultiu de Bioètica de Catalunya. Amb això es manifesta la preocupació del Govern pel respecte als drets de les persones pacients o usuàries del sistema sanitari, i també per establir criteris de prioritització en l'atenció sanitària i que permetin alhora fer compatible el progrés en l'àmbit de la salut, sovint associat a la innovació tecnològica i que enfronten els valors tant dels professionals i pacients com de la societat en general en aspectes de bioètica. pels **problemes de valors** que poden sorgir en l'àmbit de l'assistència sanitària i de la recerca. La seva proliferació i complexitat creixent, així com la sensibilitat social en front dels mateixos, fa oportuna l'existència d'un **fòrum d'anàlisi racional i de diàleg**, que proposi:

- guies d'actuació pels professionals i assegurí el màxim respecte a la dignitat dels malalts;
- que doni orientacions argumentades sobre decisions i actuacions.

Aquest fòrum ha de ser **plural** i no dogmàtic, **multidisciplinari** i no corporativista, de **discussió sobre valors** i no purament jurídic, i ha de gaudir d'una certa **independència** encara que no sigui totalment autònom.

És a dir, ha de ser creïble i també ha de ser operatiu.

Ha d'esser **assessor i no decisor**. Recomana, però no imposa. Ha de ser **prudent**: per exemple, ha de donar raons i senyalar límits, no solucions (que corresponen a l'administració o als mateixos professionals). No volem una comissió deontològica imperativa o un codi d'ètica definidor, sinó una **ajuda per orientar-se en les decisions**.

En resum necessitem una instància reflexiva que doni raons i aquesta instància es el Comitè Consultiu de Bioètica de Catalunya, successor del Comitè de bioètica actual.

OBJECTIUS

L'objectiu principal d'aquesta reforma ha d'ésser contribuir a estendre a tots els nivells el debat i la reflexió sobre les controvèrsies ètiques que esdevenen en l'atenció sanitària, la salut i les ciències de la vida i per tant una major influència alhora de prendre decisions en aquests àmbits. Per aconseguir-ho caldrà:

A) Aprofundir i millorar el debat bioètic

Els innumerables avenços que apareixen, de manera molt ràpida son incorporats per la societat i van parells amb una educació més centrada en l'aprenentatge de coneixements molt específics però sense una visió global que permeti raonar la oportunitat dels suposats avenços. Això fa que la reflexió prèvia o el dubte, tinguin poc lloc en l'acció del home a la nostre societat. Son aquestes situacions, sens dubte, les que possibiliten l'aferrissament terapèutic i la futilitat de tractaments. El debat quant es produeix, sovint es escàs. Els posicionaments fins i tot en els temes controvertits tendeixen a un cert dogmatisme amb escassa fonamentació i argumentació. Si be es cert que el debat bioètic precisament persegueix suplir aquesta pobresa de raonament i mitjançant el diàleg aconseguir donar elements a les persones per que puguin autodeterminar-se, i abordar les situacions que se li plantegen d'una manera individualitzada, hem de reconèixer que fins i tot en aquests entorns més motivats s'instaura també la premura per obtenir resultats en forma de recomanacions o dictàmens i es dona excessiu interès per la forma. Sense un veritable debat plural i a fons ni el Comitè Consultiu de Bioètica ni les altres institucions semblants no tenen raó d'ésser.

B) Aconseguir un mes gran impacte de les recomanacions en els professionals i els ciutadans en general

El Comitè no ha de pretendre assentar dogma amb les seves recomanacions i posicionaments. Ben al el contrari ha de fomentar mitjançant la transparència dels seus debats l'impuls de la pròpia reflexió al conjunt de la societat i especialment als professionals implicats com a part essencial en l'atenció sanitària.

Paral·lelament aquest major impacte ha de permetre incrementar i mantenir la col·laboració i cooperació amb els diferents Comitès d'Ètica Assistencial (CEAs) i altres institucions d'àmbit local, autonòmic, estatal i fins tot internacional.

C) Aconseguir major autonomia de l'administració i del poder polític

Els temes objectes de debat poden tenir una transcendència en la vida de les persones, mes enllà del afer polític. Sens dubte s'ha de garantir la possibilitat de sentir els diferents punts de vista influïts certament entre d'altres per l'opció política a la que pertany cadascun dels membres. Però la riquesa del debat serà mes gran si el Comitè es capaç de garantir una independència d'aquest poder que assumirà o no els seus dictamines i recomanacions, segons el seu propi parer.

D) Una major multidisciplinarietat

Aquest objectiu va estretament lligat al anterior i reforça igualment la credibilitat i l'assumpció de les recomanacions que el Comitè pugui fer. Per tal d'aconseguir aquesta major multidisciplinarietat es proposa una nova composició del CBC, que no solament tingui en compte la procedència o la institució que representa la persona sinó la seva vàlua professional i el seu interès pels temes d'ètica manifestat en la seva trajectòria professional.

E) Reconèixer el fet diferencial de la societat catalana

Catalunya té una cultura pròpia clarament diferenciada de la resta de l'Estat i per suposat d'altres entorns internacionals on l'abordatge de diferents aspectes de la cura de les persones, de com tractar al pròxim, dels valors i el que s'entén per respecte a la dignitat del altre, té matisos diferents. L'adopció de procediments i mètodes provinents del mon anglosaxó, principalment dels Estats Units, amb valors progressivament convergents però encara amb molts matisos diferents no sempre encaixen be a la cultura llatina. Serveixi d'exemple el debat que alguns mantenen entorn als mètodes i procediments per respectar i fer efectiva l'autonomia dels pacients, que al ser adoptades d'una manera mimètica per una societat amb menys desconfiança, menys mercantilitzada, menys individualista i amb un entorn familiar més proper, semblen no encaixar de la mateixa manera, doncs van ésser concebuts precisament en una realitat diferent.

Catalunya potser ha estat capdavantera alhora de secularitzar les institucions, de pretendre donar més rellevància a la societat civil, a manifestar-se de manera mes solidaria i això necessàriament s'ha de traduir també en les actituds que prenen les persones davant de la salut

i de la malaltia, i la incorporació dels avenços científics. No discutim que la bioètica de base islàmica ha de tenir un enfoc diferent per tal de fer compatible el respecte i la dignitat de les persones i les seves creences. Tampoc ens costa distingir diferències menys grans, però a la fi diferències en els eslaus o entre els americans del nord i dels americans del sud, En canvi sovint creiem compartir els mateixos valors amb la resta de pobles d'Europa, oblidant l'existència d'aquests matisos, que són els que també s'han d'incorporar al debat.

FUNCIONS

Així doncs aquest Comitè Consultiu de Bioètica tindrà com a principals funcions:

1. Elaborar protocols o recomanacions de referència sobre problemes comuns. Ja ara, amb una certa urgència, sobre confidencialitat, negativa al tractament, sobre agonia i dolor, sobre salut i multiculturalitat, eutanasia, cèlules mare, etc...
2. Col·laborar en discussions més àmplies (innovació tecnològica i recerca, recursos limitats, judicialització de la salut, p.ex. amb l'Agència d'Avaluació de Tecnologies, l'Acadèmia de Ciències Mèdiques, amb el Poder Judicial, etc)
3. Analitzar problemes concrets que vinguin de la Conselleria, d'un comitè assistencial, d'un organisme integrant del comitè o dels seus membres.
4. Assessorar en l'acreditació i control dels comitès d'ètica assistencial CEAs i els Comitès ètics d'investigació clínica CEICs.
5. Fer Grups de treball *ad hoc*, estables o no, per alguns problemes concrets amb altres tècnics
6. Organitzar simposis i implementar una certa culturització sobre valors i salut.